

Hvordan finder man sin børnehjemsjournal?

For tidligere børnehjemsbørn er deres børnehjemsjournal måske det eneste materielle levn de har fra deres barndom. Mange ønsker derfor at få adgang til deres journal og fælles for de fleste står et ønske om at få vished om barndommens anbringelse. For nogle opleves processen med at få adgang til deres egne sagsakter dog som en uovervindelig forhindring. For nogle stopper deres søgen ved deres første møde med ”systemets bureaukrati”, for andre bliver det en årelang kamp.

Følgende vejledning er udarbejdet af Ph.D studerende Jacob Knage Rasmussen v. Danmarks Forsorgsmuseum i forbindelse Tabukas projekt *Mikado*. Den er først og fremmest henvendt til tidligere børnehjemsbørn der prøver at finde frem til deres egen børnehjemsjournal.

Bevaringssituationen

Staten har som udgangspunkt indsamlet og opbevaret store mængder af information om børnehjemsbørns opvækst.ⁱ For selvejende institutioner, foreningsdrevende hjem og hjem der var ejet af privatpersoner gjaldt det dog, at de ikke var forpligtet til at bevare materialet. Flere af disse hjem har dog alligevel valgt at aflevere deres arkivmateriale til Statens Arkiv. Arkivmateriale fra statslige og kommunale institutioner kan findes på både Rigsarkivet, forskellige lokal- og stadsarkiver eller i kommunalt regi. For nogle af journalerne gælder det, at de stadigvæk befinder sig på børnehjemmet og kan rekvireres ved at henvende sig til det nuværende personale.ⁱⁱ Det er ikke ualmindeligt at der for nogle børnehjem, intet arkivmateriale er bevaret.

Må du se din egen sag?

Som tidligere børnehjemsbarn har du ret til at se din egen sag. Hvis andre skal se din sag, skal du som udgangspunkt give dit samtykke hertil. Hvis den person som sagen omhandler er død, kan familie i lige linje, dvs. børn eller forældre, få adgang til sagen. Den lovgivningsmæssige hjemmel

hertil kan findes i både forvaltningsloven, persondataloven og arkivloven. Børnehjemssagerne indeholder oplysninger om private forhold og er dermed ifølge arkivloven *ikke umiddelbart tilgængelige* og er dermed omfattet af en tilgængelighedsfrist på 75 år. Du skal derfor lave en begrundet ansøgning om aktindsigt før du kan få dispensation og materialet stillet til rådighed. I arkivlovens kapitel 7, § 30. Stk. 3. hedder det eksempelvis: *Ved afgørelse af ansøgninger om benyttelse af ikke umiddelbart tilgængelige arkivalier kan der tages særligt hensyn til, om ansøgeren er part i den sag eller har en særlig individuel interesse i de oplysninger, der søges adgang til.*

Tilladelsen er altid personlig, dvs. at du som udgangspunkt ikke må vise journalen til nogen andre, med mindre de også har fået tilladelse. Blicher andre personer omtalt i din sag, sker tilladelsen på særlige betingelser.ⁱⁱⁱ Oplysninger om det enkelte barn kan i nogle tilfælde være flettet ind i andre kildetyper, såsom personale dagbøger og hustugtsbøger. Dermed kan små notater om barnets hverdag stå side om side med notater om andre anbragte børn. I disse tilfælde kan arkiverne kræve penge for at få ”trukket” de relevante notater ud af arkivmaterialet, da dette kan kræve en del arbejdstimer.

Hvor og hvornår var jeg anbragt?

Før du kan komme i gang med at finde din børnehjemsjournal må du først have afklaret *hvor og hvornår* du var anbragt. Uden disse oplysninger bliver det meget vanskeligt at finde din journal. I forhold til *hvornår*, kan en ca. angivelse ofte være tilstrækkelig.

Har du været anbragt efter 1968^{iv} kan du søge i Det Centrale Personregister^v og derigennem finde ud af hvor du har boet. Du skal her bruge dit nem-id for at logge ind. Har du været anbragt før 1968 bliver det lidt mere vanskeligt. Det kan være en god idé at starte med at opsøge folkeregisteret og finde dit eget folkeregisterkort. På de enkelte folkeregisterkort vil det fremgå hvilke adresser du har boet på i den enkelte kommune. Du kan enten arbejde fremad eller tilbage, forstået på følgende måde:

1. Fremad: Kontakt den kommune hvor du er født i og bed om dit folkeregisterkort. På dette kort vil det fremgå på hvilke adresser du har boet og hvilken anden kommune du eventuelt er flyttet til. På denne måde kan du arbejde dig frem til alle de kommuner du engang har boet i og forhåbentlig finde frem til adresserne på dine anbringelsessteder.

2. Tilbage: Kontakt den kommune hvor du første gang kan huske du har boet i og bed om dit folkeregisterkort. På dette kort vil det fremgå hvor du er flyttet fra. På denne måde kan du arbejde dig tilbage til alle de kommuner du engang har boet i og forhåbentlig finde frem til adresserne på dine anbringelsessteder.^{vi}

Ud fra disse adresser kan du finde frem til navnet på det/de børnehjem du har været anbragt på ved at bruge et af følgende oversigtsværker: Oluf J. Skjerbæk: *Institutioner til værn for børn og unge*, eller Holger Horsten: *Børne- og ungdomsforsorgen i Danmark*. Begge oversigtsværker er udarbejdet i flere forskellige udgaver, i forskellige år. Derudover kan man benytte den samlede institutionsfortegnelse^{vii} der blev udarbejdet i forbindelse med det socialhistoriske projekt *Anbragt i historien*.^{viii}

Ret personlig henvendelse

Herfra er den nemmeste og enkleste måde at finde sin journal på, at rette telefonisk kontakt til enten Statens Arkiver (tlf. 33 92 33 10), den eller de kommuner du har været anbragt i, eller til det pågældende børnehjem du har været anbragt på, såfremt det stadigvæk eksisterer.^{ix} Her skal du bede om at få en kopi af dine anbringelsespapirer og evt. henvise til Forvaltnings- og Offentlighedsloven der giver dig ret til at se dem, da du er part i sagen. En personlig henvendelse kræver naturligvis at du ved hvilket hjem du har været anbragt på og en ca. tidsmæssige angivelse for anbringelsen. Under normale omstændigheder vil de fleste kommuner og arkiver tilbyde denne service uden at opkræve betaling.

Find og bestil selv materialet digitalt

Såfremt du kender navnet på institutionen hvor du har været anbragt kan du også på egen hånd forsøge at finde ud af om der er bevaret noget relevant materiale. Det bevarede materiale fra de enkelte børnehjem er nemlig umiddelbart søgbart i forskellige databaser. For baggrunden for anbringelsen kan man også søge materiale fra det lokale børneværnsudvalg. Her skal man finde den kommune man var hjemmehørende i før anbringelsen.

For at finde materialet kan man søge i følgende databaser:

Statens Arkivers database – DAISY på www.sa.dk

Den fælles søgeportal for flere kommunale arkiver www.starbas.net/index.html

I Arkiv.dk søger du i materiale, der opbevares i mere end 500 danske arkiver. www.arkiv.dk^x

The screenshot shows the Daisy search interface. At the top, there is a navigation bar with the Rigsarkivet logo and the name 'Daisy'. Below this, there are several sections: 'MINE BRUGERSIDER' with a 'Log ind' button, 'SØG OG BESTIL' with a search button, and 'HJÆLP TIL SØG OG BESTIL' with links for 'Om arkivalerne', 'Sådan søger du', and 'Sådan bestiller du'. The main content area displays search results for 'Bråskovgård Statsundomshjem' from 1908 to 1981. A table lists 'Arkivserier' with columns for 'Fra', 'Til', and the series name. The series names include 'Alfabetisk elevregister', 'Bilag til regnskaber over elevernes tilgodehavender', 'Bortrømte elever og elever til betænkning', 'Bråskovgård projektet', 'Budgetter, regnskabsoversigter og årsregnskaber', 'Byggesager', 'Byggesager vedr. haven og Bråskov kirke', 'Cirkulærer og regulativer', 'Dagbog', 'Diverse', 'Diverse pressesager', 'Dokumenter vedr. oprettelsen', 'Efterværnet', 'Elevjournaler', 'Elevkartotek', and 'Elevprotokol'.

Et eksempel på en søgning i Daisy på institutionen Bråskovgård Statsundomshjem, 2016.

Når man i databaserne har fundet frem til institutionen kan man i en oversigt se hvad der er bevaret af materiale fra hjemmet og bestille direkte herfra, såfremt man har tilladelse til at se materialet. De to typer af arkivalier du skal være særligt opmærksom på i forhold til din egen sag, er de såkaldte *stambøger* og *elevjournaler/klientjournaler*. Ofte er den såkaldte *stambog*, indgangen til at finde dit eget unikke journalnummer og derfra kan du finde din egen journal. Stambøgerne er ofte kronologisk ordnet så børnene er listet op efter deres ankomsttidspunkt på institutionen. Hver stambog indeholder typisk 1-2 års anbringelser og har 3-4 sider om det enkelte barn. Har man et ca. tidspunkt for sin anbringelse, kan en arkivar relativt hurtigt finde frem til din stambog og dernæst din journal.

Hvilket materiale kan du forvente at finde?

Indgangen til at finde din sag er som nævnt ofte *stambogen*. Den indeholder typisk faktuelle oplysninger såsom barnets og forældrenes navn og erhverv, familiens sociale forhold og årsagen til anbringelsen. Den indeholder også en kortfattet karakteristik af barnet og dennes evner. I nogle tilfælde er der indsat ét eller flere fotos af barnet. Et eksempel på en stambog ses herunder.

Stambog nr. 175
1

OPLYSNINGER

barnet (fuldt navn)

under forsorg af børneværnsudvalget i Birkved kommune

der er anbragt af Birkved

Postadresse: 1942

A. Født

Fødested:

Vaccineret den 1/5 1930 at Kristian, Sørensen, Hillerød mod kopper.
18/4 1930 af Løjtn. H. (Ejg.) Andersen, Birkved difteri.
18/7 1930

Døbt i (navngivet til)

Konfirmeret i _____ kirke den _____

Lægedrullebetegnelse: _____

Medlem af sygekasse: _____ kommune.

Sidst tilmeldt folkeregisteret i _____ kommune.

Nuværende opholdsted (nejagtig adresse) (Kgl. Højskolevej, Lyngby Krist. Børnehjem)

B. 1. Faderens fulde navn, erhverv og nøjagtige postadresse samt fødested.

2. Har faderen dansk indfødsret? Ja
For udlændinge: Hvor længe har han opholdt sig her i landet?

3. Moderens navn m. v.

4. Har barnet stiftforældre eller adoptivforældre, angives det her.

Hvis forældrene er døde, oplyses nærmeste slægtninges eller værges adresse.

C. 1. Lever forældrene sammen?
Kan der gives nærmere oplysninger om samlivet? nej - manden har i de sidste 6 år opholdt sig i (Frankrig) og nær hverkedel kugler indkom for familien
Foreligger separation eller skilsmisse, gives oplysning herom, samt om hvem af forældrene, der har fået tillagt forældremyndigheden over barnet.

2. Har nogen af forældrene været straffet eller levet af erhvervsæssig utugt?

3. Er de drikfældige eller usædelige?

4. Kan det oplyses om nogen af forældrene eller andre nærbeslægtede har lidt af sindssygdом, epilepsi, åndssvaghed, tuberkulose eller andre svære lidelser? nej

5. Har barnet lidt åndelig eller legemlig vanrøgt?

6. Er hjemmet fattigt, uordentligt, tilholdsted for ubøddelige personer? nej

No. 521. 1930. Birkved & Co. Birkved

Eksempel på første side i en stambog. Stammer fra: Peter Frandsen mfl: *Arkivfortegnelse. Socialforsorgens arkiver om anbragte og indlagte i perioden 1933-1980*. Svendborg Museum, 2015. Side 22.

Den primære kilde til din egen sag er dog den såkaldte *elevjournal/klientjournal*. Rent fysisk består journalen af en mappe, hvori myndigheder eller institutionen henlagde alle de dokumenter de mente var vigtige at bevare i forhold til din sag. Journalens formål var først og fremmest at dokumentere og retfærdiggøre selve anbringelsen, opholdet dvs. barnets udvikling og den endelige udskrivning. En børnehjemsjournal indeholder typisk: *Et oplysningsskema, psykiatriske udredninger, kopi af stambog, interne noter, læge- og skolepapirer, breve, korrespondance med børneværnet eller kommunen*. Journalsagerne kan dog være meget mangelfulde – særligt ift. tilsynene med barnet og kun bestå af enkelte dokumenter. Derudover kan den kronologiske historie i anbringelsen ofte være svær at genskabe pga. store huller i sagen.

Forventningsafstemning

I læsningen af journalen bør man undgå at være alene, da det kan svært at forudse journalens indhold og den følelsesmæssige rejse man skal igennem. Man skal være opmærksom på at læsningen af journalen kan:

- Forvandle barndommens ”helte” til ”skurke” – og omvendt.
- Indeholde oplysninger om sine nærmeste, man måske helst ville have undværet.
- Hensætte læseren til barndommens følelser af svigt, lavt selvværd og ensomhed.

Børnehjemsjournalerne er skabt af mennesker med særlige roller, synsvinkler og motivationer. Alligevel kan der være en tendens til, at både historikere og tidligere anbragte overvurderer journalens udsigelseskraft, og tillægger den en hel særlig autoritet og sandhedsværdi. Det bør man på ingen måde. Journalerne afspejler først og fremmest datidens syn på børnene og institutionernes virke og selvforståelse. Lidt populært kan man sige at journalen ikke fortæller om barnet, men om synet på barnet. For nogle kommer det skrevne ord i journalen desværre til at repræsentere en autoritet, en objektiv sandhed, der kan være svært at undslippe selv mange år efter.

ⁱ For en detaljeret baggrund for dannelse af arkivalierne, læs: Peter Frandsen mfl: Arkivfortegnelse. Socialforsorgens arkiver om anbragte og indlagte i perioden 1933-1980. Svendborg Museum, 2015. Side 4-21.

ⁱⁱ Det gør sig eksempelvis gældende for Godhavn, der stadigvæk fungerer som børnehjem i dag.

ⁱⁱⁱ Læs vejledningen ”Vilkår for benyttelse af ikke umiddelbart tilgængelige arkivalier”. statens Arkiver, 2005. Samt Arkivloven.

^{iv} Siden 1968 har Danmark haft et register over alle folk, der bor eller har boet i Danmark. Dette register hedder Det Centrale Personregister (CPR).

^v <https://www.borger.dk/Sider/Det-Centrale-Personregister-CPR.aspx>

^{vi} Nogle kommuner har afleveret deres folkeregisterkort til Rigsarkivet. I disse tilfælde skal du henvende dig til Rigsarkivet og bede dem hjælpe dig med at finde frem til dine gamle folkeregisterkort. Denne ydelse tager arkivet normalt betaling for. Læs nærmere: <https://www.sa.dk/brug-arkivet/oplysninger/bestil-oplysninger-om-enkeltpersoner>

^{vii} <https://www.anbragtihistorien.dk/images/Institutionsfortegnelse.pdf>

^{viii} Læs mere: <https://www.anbragtihistorien.dk/>

^{ix} Ligger de ikke selv inde med noget materiale, kan de måske fortælle hvad der er sket med det.

^x Vær opmærksom på, at ikke alle arkiver har registreret alt deres materiale. Finder du ikke noget, er det derfor en god idé at tage direkte kontakt til arkivet og høre nærmere.